

Asia: VN/26048/2021

Lausuntopyyntö liikenteen esteettömyysvisiosta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Humanistinen ammattikorkeakoulu kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä liikenteen esteettömyysvisioon. Liikenteen esteettömyysvisio ”Kaikki voivat suunnitella ja toteuttaa haluamansa matkan sujuvasti, turvallisesti ja itsenäisesti.” on aivan loistava. Tuon vision toteutuminen edellyttää, että tiedostetaan esteettömyyden ja saavutettavuuden tarkoittavan käytännössä eri asioita erilaisille ihmisille. Vision lisäksi on hyvä konkretisoida jokaisen tahon vastuut ja velvollisuudet sekä pohtia, kuinka kaikki saadaan sitoutumaan visioon. Lainsäädäntö ei vielä ole sillä tasolla, että se velvoittaisi kaikenlaiset palvelujen tarjoajat huomioimaan erityisryhmät kaikessa toiminnassa (vaikka Suomi onkin sitoutunut YK:n vammaissopimukseen). Miten varmistetaan, että visio ei jää visioksi, vaan siirtyy aidosti käytäntöön?

Humanistiselle ammattikorkeakoululle on erityisen tärkeää ottaa kantaa matkaketjun kielelliseen saavutettavuuteen. Kielellisellä saavutettavuudella tarkoitetaan, että kaikki kohtaamiset, palvelut ja ympäristöt ovat sellaisia, että kaikenlaiset ihmiset tulevat mahdollisimman laajalti ymmärretyksi ja ymmärtävät muita. Kielellisesti saavutettavassa kasvokkaisessa ja digitaalisessa ympäristössä sekä palveluissa ymmärtäminen ja ymmärretyksi tuleminen on mahdollista henkilön kielellisestä taustasta riippumatta. Oikeusministeriö (2018) on kuvannut selvityksessään terveyspalvelujen kielellistä saavutettavuutta. Selvityksessä todetaan, että terveyspalvelut ovat kielellisesti saavutettavia kaikille, kun jokainen potilas on tietoinen eri palveluista, saa palvelua, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää muita sekä hoitoaan koskevat ohjeet. Kun nämä toteutuvat, potilas voi ottaa vastuun omasta hoidostaan ja tehdä paremmin itsenäisiä päätöksiä hoitoonsa liittyen (ks. [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161064/OMSO_33_2018_Selvitys_yhdenvertaisuuden_toteutumisesta_kielellinen_saavutettavuus.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161064/OMSO_33_2018_Selvitys_yhdenvertaisuuden_toteutumisesta_kielellinen_saavutettavuus.pdf?sequence=1&isAllowed=y)). Vastaava määrittely on sovellettavissa kaikille aloille, joissa toimitaan ihmisten kanssa.

Liikenteen esteettömyysvision osalta kielellisessä saavutettavuudessa on käytännössä kyse siitä, kuinka liikennejärjestelmän parissa työskentelevät eri alojen ammattilaiset saavat mahdollisuuksia

ottaa haltuun tietoa ja taitoja, joilla voivat parantaa kielellistä saavutettavuutta työtehtävissään kohdatessaan eri syistä kielellisiä haasteita omaavia henkilöitä. Lisäksi tällä tarkoitetaan vision taustamuistiossakin mainittua moniaistisuutta eli kaikki viestintä ja informaatio niin digitaalisissa palveluissa kuin fyysisissä rakennuksissa tulee olla saavutettavissa monikanavaisesti (vastaava tieto aina saavutettavissa esimerkiksi katsottuna infotaululta kuin kuulutuksista ääneen kuultuna). Pysyvät opasteet on oltava selkeät ja pohjautua mm. kuviin sekä pistekirjoitukseen eikä vain esimerkiksi suomen kieleen.

Taustamuistiossa on ymmärretty, kuinka moniaistisuus tulee ottaa huomioon matkaketjussa eli esimerkiksi näkövammaisen tarvitsee erilaista opastusta kuin huonokuuloisen tai kuuro. Lisäksi työntekijöiden kielellisen saavutettavuuden osaamisen kehittyminen on tärkeää, jotta ihmiset ymmärtävät ja tulevat ymmärretyksi koko matkaketjun alusta loppuun sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. Tämä edellyttää mm. panostamista työntekijöiden kouluttautumiseen. Kielellinen saavutettavuus tulee ottaa huomioon läpileikkaavana jo palvelujen suunnitteluvaiheessa. Esimerkiksi joukkoliikennevälineissä tulee pystyä seuraamaan matkankulkua ja mahdollisia poikkeamia sekä niistä annettavaa tiedotusta olipa matkustaja esimerkiksi kuuro, kuuleva, näkövammaisen, puhevammaisen tai vieraskielinen. Erityisryhmien osalta on huomioitava entistä tarkemmin, että kaikki mahdollinen tieto on tarkasti ja paikkansapitävästi kielellisesti saavutettavissa etukäteen ja että kaikki poikkeamat saavuttavat jokaisen matkustajan tämän kielellisistä ominaisuuksista riippumatta. Tämä on myös turvallisuustekijä.

Humanistinen ammattikorkeakoulu on toteuttanut 2021–2022 hankkeen, jossa keskityttiin sosiaali- ja terveystieteiden kielelliseen saavutettavuuteen. Hankkeen yksi tulos on kielellisen saavutettavuuden taitomittari, joka on sovellettavissa myös kaikille muille aloille (ks. <https://ydinasia.humak.fi/ydinasiat/taitomittari/>).

Gieda Emilia
Suomen Humanistinen ammattikorkeakoulu